

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Дека́н факультету

С.м. (Людмила Станіславівна)
30 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Загальне мовознавство»

Галузь знань – 03 Гуманітарні науки

Спеціальність – 035 Філологія

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма – Філологія. Українська мова та література

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС.

Шифр дисципліни – ОЗП.03.

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл загальної підготовки)

Факультет – гуманітарно-педагогічний

Кафедра – української філології

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин							Форма семестрового контролю	
			Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота студента, в т.ч. ІРС	Курсова робота	Залік	Іспит
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття					
Д	1	1	4	120	51	34	–	17	–	69	–	–	+
З	1	1	4	120	12	6	–	6	–	108	–	–	+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми та стандарту вищої освіти зі спеціальності 035. «Філологія. Українська мова та література».

Програму складено

Схвалено на засіданні кафедри української філології

Протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Завкафедри української філології

Робоча програма розглянута і схвалена методичною радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова методичної ради

М.Гавриш Марія ГАВРИШ

А.Янчишин Анатолій ЯНЧИШИН

Л.Станіславівна Людмила СТАНІСЛАВОВА

2. Пояснювальна записка

«Загальне мовознавство» займає чільне місце серед дисциплін у підготовці фахівців другого (магістерського) рівня за спеціальністю «035 Філологія», за освітньо-професійною програмою «Філологія. Українська мова та література». Курс «Загальне мовознавство» узагальнює теоретико-лінгвістичні знання студентів-випускників, розширює і поглиблює їхню загальномовознавчу підготовку, знайомить з основними лінгвістичними напрямками і школами, дозволяє повніше зрозуміти нові ідеї та течії в науці про мову.

Пререквізити – вихідна.

Кореквізити – Методика викладання філологічних дисциплін у ЗВО, Основи етно- та соціолінгвістики, Психолінгвістика, кваліфікаційна робота.

Відповідно до **Стандарту вищої освіти** із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

компетентності: здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах; здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки; усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій; здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень;

програми результати навчання: оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування; аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці; характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації; збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації); планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в галузі української філології.

Мета дисципліни. Вивчення закономірностей розвитку і функціонування мови в її багатоаспектних зв'язках з людиною, суспільством, історією, культурою з урахуванням методів дослідження та опису мови, а також здобутків лінгвістики за багато віків її розвитку.

Предмет дисципліни. Мова як різнопланове суспільне явище.

Завдання дисципліни. Теоретичне узагальнення здобутих студентами-філологами знань з часткових лінгвістичних дисциплін; розширення і поглиблення загальнолінгвістичної підготовки випускників філологічного факультету; ознайомлення студентів з основними методами наукового дослідження мови, досягненнями сучасного світового і вітчизняного мовознавства.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен вміло *використовувати* понятійний апарат; уміти визначати проблематику сучасного мовознавства; з'ясувати спільні та відмінні ознаки мови і мислення, мови і мовлення; користуватися основними методами і прийомами вивчення й опису мов; характеризувати основні мовознавчі напрями і школи.

2. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ
ДИСЦИПЛІНИ „ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО”

<i>Назва теми</i>	<i>Денна форма</i>			<i>Заочна форма</i>		
	<i>Кількість годин, відведених на:</i>					
	<i>лекції</i>	<i>практичні заняття</i>	<i>самостійну роботу</i>	<i>лекції</i>	<i>практичні заняття</i>	<i>самостійну роботу</i>
Тема 1. Соціальна і знакова природа мови	2	1	4			6
Тема 2. Мова і мислення	2	1	4			6
Тема 3. Мова як системно-структурне утворення	2	1	4	2	2	6
Тема 4. Фонологічна система мови	2	1	4			6
Тема 5. Лексико-семантична система мови	2	1	4			6
Тема 6. Граматична система мови. Проміжні рівні мови	2	1	4		2	6
Тема 7. Мова як історична категорія	2	1	4	2		6
Тема 8. Причини мовних змін	2	1	4			6
Тема 9. Класифікація методів лінгвістичних досліджень.	2	1	4	2		6
Тема 10. Описовий і порівняльний методи вивчення мов	2	1	4			6
Тема 11. Історія лінгвістичної думки до XIX ст.	2	1	4		2	6
Тема 12. Основні напрями в мовознавстві у XIX ст.	2	1	4			6
Тема 13. Пошуки нового підходу до вивчення мови наприкінці XIX – на початку XX ст.	2	1	4			6
Тема 14. Історія зарубіжного	2	1	4	2		6

мовознавства XX ст.						
Тема 15. Історія українського мовознавства до XX ст.	2	1	4		2	6
Тема 16. Історія українського мовознавства XX – початку XXI ст.	2	1	4			7
Тема 17. Мовознавство на сучасному етапі	2	1	5			7
Разом за IX (XI) семестр	34	17	69	8	8	104

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 3.1. ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

<i>Номер теми</i>	<i>Перелік, тем лекцій, їхні анотації</i>	<i>Кількість годин</i>
РОЗДІЛ I. ТЕОРІЯ МОВИ		
1.	Соціальна і знакова природа мови Загальне мовознавство як навчальна дисципліна. Соціальна і знакова природа мови. <i>Література:</i> 1, с. 3-38; 2, с. 7-21, 168-206; 3; 4, с. 3-55, 219-319.	2
2.	Мова і мислення Взаємовідношення мови і мислення. Мова і мовлення <i>Література:</i> 1, с. 3-38; 2, с. 7-21, 168-206; 3; 4, с. 3-55, 219-319.	2
3.	Мова як системно-структурне утворення Мовна система і мовна структура. Типи відношень у мовній системі. <i>Література:</i> 1, с. 54-241; 2, с. 207-296; 3, с. 87-175; 4, с. 56-218.	2
4.	Фонологічна система мови Фонеми в парадигматиці синтагматиці. Фонологічні школи <i>Література:</i> 1, с. 54-241; 2, с. 220-234; 3; 4, с. 56-218	2
5.	Лексико-семантична система мови Поняття лексико-семантичної системи. Парадигматичні і синтагматичні відношення. <i>Література:</i> 1, с. 54-241; 2, с. 262-279; 3; 4, с. 56-218	2
6.	Граматична система мови. Проміжні рівні мови Морфологічний рівень. Синтаксичний рівень. Проміжні рівні мови. <i>Література:</i> 1, с. 54-241; 2, с. 234-262; 3; 4, с. 56-218	2

7.	Мова як історична категорія Історична змінність мови – її суттєва ознака. Синхронія і діахронія. Диференціація та інтеграція – основні процеси розвитку мов. Закони розвитку мов. <i>Література:</i> 1, с. 39-53; 2, с. 355-405; 3; 4, с. 303-410.	2
8.	Причини мовних змін Зовнішні причини мовних змін. Внутрішні причини мовних змін. <i>Література:</i> 1, с. 39-53; 2, с. 355-405; 3; 4, с. 303-410.	2
РОЗДІЛ II. ІСТОРІЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ		
9.	Класифікація методів лінгвістичних досліджень Поняття про методи і прийоми. Класифікація методів лінгвістичних досліджень. Структурний метод і його методики. <i>Література:</i> 2, с.355-404; 17, с. 3-194.	2
10.	Описовий і порівняльний методи вивчення мов Описовий метод. Порівняльно-історичний. Зіставний метод. <i>Література:</i> 2, с.355-404; 17, с. 3-194.	2
11.	Історія лінгвістичної думки до XIX ст. Історія лінгвістичної думки в стародавні часи. Мовознавство XI – XVIII ст. <i>Література:</i> 2, с. 22-167; 4, с. 3-456; 6, с. 5-312; 8, с. 3-33, 57-121, 177-213; 16, с. 4-44, 56-75, 199-212.	2
12.	Основні напрями в мовознавстві у XIX ст. Зародження порівняльно-історичного мовознавства. Основні напрями в мовознавстві другої половини XIX ст. <i>Література:</i> 2, с. 22-167; 4, с. 3-456; 6, с. 5-312; 8, с. 3-33, 57-121, 177-213; 16, с. 4-44, 56-1175, 199-212.	2
13.	Пошуки нового підходу до вивчення мови наприкінці XIX – на початку XX ст. Школа «слів і речей». Школа естетичного ідеалізму. Неолінгвістика. Соціологічний напрям <i>Література:</i> 2, с. 22-167; 4, с. 3-456; 6, с. 5-312; 8, с. 3-33, 57-121, 177-213; 16, с. 4-44, 56-75, 199-212.	2
14.	Історія зарубіжного мовознавства XX ст. Структуралізм і генеративізм. Неогумбольдтіанство. Мовознавство в СРСР. <i>Література:</i> 2, с. 22-167; 4, с. 3-456; 6, с. 5-312; 8, с. 3-33, 57-121, 177-213; 16, с. 4-44, 56-75, 199-212.	2
15.	Історія українського мовознавства до XX ст. Українське мовознавство XI – XIX ст. <i>Література:</i> 2, 36-29, 70-111, 123-167; 4, с. 3-231; 8, с. 34-56, 122-176; 16, с. 45-56, 176-198.	2

16.	Історія українського мовознавства XX – початку XXI ст. Мовознавство в СРСР у 20–80-х роках XX ст. Українське мовознавство у 20–80-х роках XX ст. Українське мовознавство на сучасному етапі. <i>Література:</i> 2, 36-29, 70-111, 123-167; 4, с. 3-231; 8, с. 34-56, 122-176; 16, с. 45-56, 176-198.	2
17.	Мовознавство на сучасному етапі Когнітивна лінгвістика. Функціональна лінгвістика. Комунікативна лінгвістика. <i>Література:</i> 2, с. 146-167; 4, с. 3-456; 6, с. 5-312; 8, с. 3-33, 57-121, 177-213; 16, с. 4-44, 56-1175, 199-212.	2
Разом за I семестр		34

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Тема лекції	Кількість годин
1	Мова як системно-структурне утворення Мовна система і мовна структура. Типи відношень у мовній системі. <i>Література:</i> 1, с. 54-241; 2, с. 207-296; 3, с. 87-175; 4, с. 56-218.	2
2	Мова як історична категорія Історична змінність мови – її суттєва ознака. Синхронія і діахронія. Диференціація та інтеграція – основні процеси розвитку мов. Закони розвитку мов. <i>Література:</i> 1, с. 39-53; 2, с. 355-405; 3, с. 176-196; 4, с. 303-410.	2
3	Класифікація методів лінгвістичних досліджень Поняття про методи і прийоми. Класифікація методів лінгвістичних досліджень. Структурний метод і його методики. <i>Література:</i> 2, с.355-404; 17, с. 3-194.	1
4	Історія зарубіжного мовознавства XX ст. Структуралізм і генеративізм. Неогумбольдтіанство. Мовознавство в СРСР. <i>Література:</i> 2, с. 22-167; 4, с. 3-456; 6, с. 5-312; 8, с. 3-33, 57-121, 177-213; 16, с. 4-44, 56-1175, 199-212.	1
Разом :		6

3.2. Зміст практичних (семінарських) занять

Перелік практичних занять

№ <i>n/n</i>	2. Зміст практичних занять	Кількість годин
--------------	-----------------------------------	----------------------------

1.	<p>Соціальна і знакова природа мови. Мова і мислення Загальне мовознавство як навчальна дисципліна. Соціальна і знакова природа мови. Взаємовідношення мови і мислення. Мова і мовлення <i>Література:</i> 1, с. 3-38; 2, с. 7-21, 168-206; 3; 4, с. 3-55, 219-319.</p>	2
2.	<p>Мова як системно-структурне утворення. Фонологічна система мови Мовна система і мовна структура. Типи відношень у мовній системі. Фонеми в парадигматиці синтагматиці. Фонологічні школи <i>Література:</i> 1, с. 54-241; 2, с. 207-296; 3; 4, с. 56-218.</p>	2
3.	<p>Лексико-семантична система мови. Граматична система мови. Проміжні рівні мови Поняття лексико-семантичної системи. Парадигматичні і синтагматичні відношення. Морфологічний рівень. Синтаксичний рівень. Проміжні рівні мови. <i>Література:</i> 1, с. 54-241; 2, с. 262-279; 3; 4, с. 56-218</p>	2
4.	<p>Мова як історична категорія. Причини мовних змін Історична змінність мови – її суттєва ознака. Синхронія і діакронія. Диференціація та інтеграція – основні процеси розвитку мов. Закони розвитку мов. Зовнішні причини мовних змін. Внутрішні причини мовних змін. <i>Література:</i> 1, с. 39-53; 2, с. 355-405; 3; 4, с. 303-410.</p>	2
5.	<p>Класифікація методів лінгвістичних досліджень. Описовий і порівняльний методи вивчення мов Поняття про методи і прийоми. Класифікація методів лінгвістичних досліджень. Структурний метод і його методика. Описовий метод. Порівняльно-історичний. Зіставний метод. <i>Література:</i> 2, с.355-404; 17, с. 3-194.</p>	2
6.	<p>Історія лінгвістичної думки до XIX ст. Основні напрями в мовознавстві у XIX ст. Історія лінгвістичної думки в стародавні часи. Мовознавство XI – XVIII ст. Зародження порівняльно-історичного мовознавства. Основні напрями в мовознавстві другої половини XIX ст. <i>Література:</i> 2, с. 22-167; 4, с. 3-456; 6, с. 5-312; 8, с. 3-33, 57-121, 177-213; 16, с. 4-44, 56-1175, 199-212.</p>	2
7.	<p>Пошуки нового підходу до вивчення мови наприкінці XIX – на початку XX ст. Історія зарубіжного мовознавства XX ст. Школа «слів і речей». Школа естетичного ідеалізму. Неолінгвістика. Соціологічний напрям. Структуралізм і генеративізм. Неогумбольдтіанство. Мовознавство в СРСР.</p>	2

	<i>Література:</i> 2, с. 22-167; 4, с. 3-456; 6, с. 5-312; 8, с. 3-33, 57-121, 177-213; 16, с. 4-44, 56-1175, 199-212.	
8.	Історія українського мовознавства до XX ст. Історія українського мовознавства XX – початку XXI ст. Українське мовознавство XI – XIX ст. Російське мовознавство XIX ст. Мовознавство в СРСР у 20–80-х роках XX ст. Українське мовознавство у 20–80-х роках XX ст. Українське мовознавство на сучасному етапі. <i>Література:</i> 2, 36-29, 70-111, 123-167; 4, с. 3-231; 8, с. 34-56, 122-176; 16, с. 45-56, 176-198.	2
9.	Мовознавство на сучасному етапі Когнітивна лінгвістика. Функціональна лінгвістика. Комунікативна лінгвістика. <i>Література:</i> 2, с. 146-167; 4, с. 3-456; 6, с. 5-312; 8, с. 3-33, 57-121, 177-213; 16, с. 4-44, 56-1175, 199-212.	1
Разом :		17

Перелік практичних занять для студентів **заочної** форми навчання

№ з/п	3. Тема заняття	Кількість годин
1	Мова як системно-структурне утворення. Фонологічна система мови Мовна система і мовна структура. Типи відношень у мовній системі. Фонемі в парадигматиці синтагматиці. Фонологічні школи <i>Література:</i> 1, с. 54-241; 2, с. 207-296; 3; 4, с. 56-218.	2
2	Граматична система мови. Проміжні рівні мови Морфологічний рівень. Синтаксичний рівень. Проміжні рівні мови. <i>Література:</i> 1, с. 54-241; 2, с. 234-262; 3; 4, с. 56-218	2
3	Класифікація методів лінгвістичних досліджень. Описовий і порівняльний методи вивчення мов Поняття про методи і прийоми. Класифікація методів лінгвістичних досліджень. Структурний метод і його методики. Описовий метод. Порівняльно-історичний. Зіставний метод. <i>Література:</i> 2, с. 355-404; 17, с. 3-194.	1
4	Історія лінгвістичної думки до XIX ст. Історія українського мовознавства до XX ст. Історія лінгвістичної думки в стародавні часи. Мовознавство XI – XVIII ст. Українське мовознавство XI – XIX ст. Російське мовознавство	1

	XIX ст. <i>Література:</i> 2, 36-29, 70-111, 123-167; 4, с. 3-231; 8, с. 34-56, 122-176; 16, с. 45-56, 176-198.	
	Разом:	6

3.3 Зміст самостійної (у т.ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до виконання практичних завдань, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуальних завдань тощо.

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання

№ теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1-2.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до усного опитування.	8
Тема 3-4.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до письмового опитування.	8
Тема 5-6.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до написання самостійної роботи.	8
Тема 7-8.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до усного опитування.	8
Тема 9-10.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до тестового контролю.	8
Тема 11-12.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до індивідуальної роботи.	8
Тема 13-14.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до письмового опитування.	8
Тема 15-16.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до тестового опитування.	8
Тема 17.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до написання контрольної роботи.	5
Разом за I семестр		69

На індивідуальну роботу студентам *заочної* форми навчання видається контрольна робота. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти встановлюються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує на кафедрі у період настановної сесії.

5. Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації, лекції-бесіди, лекції-диспути, лекції-конференції); практичні заняття (з використанням інтерактивних технологій, практичних завдань, семінарів-заслуховувань), самостійна робота (індивідуальні завдання) і мають за мету – оволодіння студентами спеціальною термінологією і набуття ними практичних навичок щодо аналізу мовних явищ та вироблення лінгвістичних умінь та навичок тощо.

6. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. Контроль за засвоєнням знань із навчальної дисципліни проводиться за такими видами самоконтроль, письмовий контроль, тестовий контроль, контрольна робота, а також підсумковий контрольний захід. Теоретичне опитування (ПО) передбачає підготовку відповідей на питання, які пропонуються студентам на лекціях. ПО проводиться в усній або письмовій формі. Практичні завдання має такі різновиди: а) письмове експрес-опитування; б) індивідуальні письмові роботи; в) мультимедійні презентації про відомі постаті або мовознавчі течії. Тестовий контроль становить собою вибір правильної відповіді на теоретичні та практичні питання, відбувається в онлайн режимі в модульному середовищі для навчання MOODLE. Студенти мають по 2-3 спроби (залежно від складності) для виконання тестів. Контрольна робота передбачає характеристику певного історичного етапу розвитку лінгвістики та життєвого і наукового шляху мовознавця або основні положення певної лінгвістичної праці. У кінці семестру студенти складають екзамен.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються накопичені результати поточного контролю (середньозважений бал з отриманих за усі види робіт оцінок) та результат підсумкового контрольного заходу. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається невстигаючим.

7. Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і складених **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється обов'язковим індивідуальним тестуванням у модельному середовищі та усним або письмовим опитуванням на практичних заняттях. Водночас оцінюється рівень практичних умінь шляхом виконання різноманітних аудиторних та домашніх завдань.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за національною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає

	грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми у 1 семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				Самост. робота	Семестровий контроль
Усне опитування	Письмове опитування	Тестовий контроль	Контрольна робота	Проект	Підсумковий контрольний захід (екзамен)
3	3	6	1	2	1
ВК: 0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,4

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота	Семестровий контроль
Усне опитування	Контрольна робота	Тестування	Підсумковий контрольний захід (екзамен)

	1	1	6	1
БК:	0,1	0,2	0,2	0,5

Оцінювання тестових завдань

Студент проходить тестування в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання. Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, розміщених в системі MOODLE. На тестування відводиться 30 хвилин. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 5. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю. Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Іспит виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Вітчизняна оцінка, критерії	
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗДОБУТИХ СТУДЕНТАМИ ЗНАТЬ

1. Мовознавство як наука. Загальне мовознавство як навчальна дисципліна.
2. Мовознавча наука у Давній Індії.
3. Наука про мову у Давній Греції.
4. Давньоримське мовознавство.
5. Арабське мовознавство.
6. Давньокитайське мовознавство.

7. Стан лінгвістичної думки Західної Європи в Середні віки та епоху Відродження.

8. Європейське мовознавство XVII–XVIII ст.

9. Передвісники порівняльно-історичного мовознавства.

10. Основоположники порівняльно-історичного мовознавства, їхній внесок в основний напрям лінгвістики XIX ст.

11. Виникнення загального мовознавства. Основні положення мовної концепції В. фон Гумбольдта.

12. Біологічний напрям у мовознавстві. Натуралістична концепція А. Шлейхера.

13. Психологізм у мовознавстві. Основні положення вчення О. Потебні.

14. Молодограматичний напрям у мовознавстві.

15. Критика молодогограматизму. Виникнення нових лінгвістичних течій і шкіл.

16. Московська і Казанська лінгвістичні школи. Мовознавча діяльність

П. Ф. Фортунатова та І. Бодуена де Куртене.

17. Соціологічний напрям у мовознавстві.

18. Напрямок структуралізму у мовознавстві XX ст.

19. Генеративізм, або породжувальна лінгвістика, у мовознавстві XX ст.

20. Актуальні напрями сучасної лінгвістики.

21. Давньоруське та староукраїнське мовознавство.

22. Українська лінгвістична наука XIX – початку XX ст.

23. Розвиток мовознавства в СРСР (20–80 роки XX ст.).

24. Українське мовознавство 20–80 років XX ст.

25. Мовознавча діяльність українських лінгвістів.

26. Суспільна природа мови. Залежність стану мови від стану суспільства.

27. Мова як суспільно-історична норма. Мовна норма, її властивості. Типологія мовних норм.

28. Проблема співвідношення мови й етносу, мови і культури.

29. Літературна мова. Територіальна, соціальна і стильова диференціація мови.

30. Соціолінгвістика, її предмет, завдання і проблеми.

31. Проблема взаємозв'язку мови, мислення і свідомості у мовознавстві.

32. Питання співвідношення мови і мовлення у мовознавстві.

33. Мовознавство і семіотика. Знак як основне поняття семіотики. Типологія знаків. Структура знака.

34. Мова як особлива знакова система. Специфіка мовного знака. Знаковість та одиниці мови.

35. Поняття мовної системи і структури мови. Основні і проміжні рівні мови.

36. Фонологічна система мови. Поняття фонем. Фонем в парадигматиці і синтагматиці. Фонологічні школи.

37. Граматична система мови. Поняття про граматичне значення і граматичні категорії.

38. Морфологічний рівень мови. Поняття морфем.

39. Поняття частин мови у мовознавстві.

40. Синтаксичний мовний рівень. Речення – основне поняття синтаксису.

41. Лексико-семантична система мови. Типи відношень у цій системі.

42. Проміжні рівні мови (морфонологічний, словотвірний, фразеологічний).
43. Мова як історична категорія. Синхронія та діахронія.
44. Зовнішні і внутрішні причини мовних змін.
45. Поняття про методи наукового дослідження. Загальнонаукові прийоми аналізу мовного матеріалу.
46. Описовий і порівняльно-історичний методи дослідження мови.
47. Метод лінгвістичної географії і зіставний метод у мовознавстві.
48. Структурний метод дослідження мовних явищ.
49. Соціолінгвістичні і психолінгвістичні методи.
50. Математичні методи у мовознавстві.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=1089>.

2. Загальне мовознавство: методичні рекомендації та настанови до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 035.01 «Філологія. Українська мова та література» / Гавриш М. М. – Хмельницький: ХНУ, 2022. – 57с.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. 3-тє вид. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 464 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. Київ: АТ “ОКО”, 1996. 328 с.

Додаткова література

5. Баденкова В. М. Новітні напрями сучасного мовознавства: методичні рекомендації до практичних занять та методичні вказівки до самостійної роботи. Миколаїв, 2017. 50 с.
6. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови. Київ: Вища школа, 1991. 231 с.
7. Бережнюк В. М. Загальне мовознавство: хрестоматія. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 361 с.
8. Голубовська І. О, Корольов І. Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики [Текст] : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Київський університет, 2011. 223 с.
9. Загнітко А. П. Сучасні лінгвістичні теорії : [монографія]. 2. вид., випр. і доп. Донецьк : ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2007. 219 с.
10. Кириченко Г. С., Кириченко С. В., Супрун А. П. Нариси загального мовознавства : навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. : у 2 ч. Київ : Видавничий Дім “ІнЮре”, 2008.

11. Ковалик І. І., Самійленко С. П. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичної думки. Київ: Вища школа, 1985. 215 с.

12. Ковбасюк Л. А., Романова Н. В. Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: навч.-методичний посібник для магістрів заочної форми навчання. Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. 96 с.

13. Мацюк Г. До витоків соціолінгвістики: соціологічний напрям у мовознавстві. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 432 с.

14. Семотюк О. Л. Сучасні технології лінгвістичних досліджень: навч. посібн. Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2011. 149 с.

15. Соссюр Фердінан де. Курс загальної лінгвістики. Київ: Основи, 1998. 324 с.

16. Супрун Л. В. Загальне мовознавство. Практичні заняття, самостійна робота : навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 335 с.

17. Удовиченко Г. М. Загальне мовознавство. Проблеми. Методи : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1994. 235 с.

18. Удовиченко Г. М. Загальні питання мовознавства. Київ: Вища школа, 2001. 247 с.

19. Штурнак О. Мовні контакти як об'єкт вивчення (огляд літератури). *Теле- та радіожурналістика*. – 2009. – Вип. 8. – С. 119 – 130.

20. Яворська Г. М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: Мова. Культура. Влада/ Нац. акад. наук України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: 2000. 288 с.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу:

<https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=1089>.

2. Електронна бібліотека університету . Доступ до ресурсу:
http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php.

3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.